

SPRÁVA ZAJIŠTĚNÝCH VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

MANAGEMENT OF SEIZED PROCEEDS OF CRIME

IVO ŠKROBÁK

Ministry of the Interior of the Czech Republic, Centre for Seized Assets, Prague, The Czech Republic

Abstrakt: Správa majetku zajištěného v trestním řízení se do roku 2010 nijak neřešila. Teprve po roce 2013 nastal zásadní obrat, kdy si prudký růst zajištěných výnosů vynutil vznik nové koncepce správy zajištěného majetku. Postupně jsou vytvářeny podmínky pro realizaci klíčových opatření v oblasti organizace správy, nastavování postupů správy jednotlivých aktiv a vytváření odpovídajících standardů péče. Novou koncepci správy v resortu Ministerstva vnitra ČR realizuje Centrum zajištěných aktiv. Za období posledních 7 let bylo dosaženo významného pokroku, o čemž svědčí i zájem zahraničních pracovišť o nabyté poznatky a zkušenosti z praxe.

Klíčová slova: zajištěný majetek; zajištěné výnosy z trestné činnosti; správa zajištěného majetku; zefektivnění správy; odškodnění obětí

ÚVOD

Správa majetku zajištěného v trestním řízení se v České republice řeší od roku 2004, kdy 1. ledna 2004 vstoupil v účinnost zákon č. 279/2003 Sb. o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení.¹ Do roku 2004 existovaly jen velmi omezené zkušenosti s výkonem správy, a ani po přijetí tohoto zákona se situace nijak významně nezměnila. Tlak na kvalitativní posun vyvolal teprve velký nárůst objemu zajištěného majetku po roce 2010.

Náhlá potřeba spravovat velký objem majetku odhalila zásadní nedostatky při jeho správě. Na prvním místě bylo zřejmé, že zajištěný majetek nelze již déle spravovat v rámci kapacit řízení vlastního majetku orgánů činných v trestním řízení, nehledě na potřebu odbornosti při správě různorodého portfolia aktiv. Na správu nebyly orgány čin-

né v trestním řízení, především Policie ČR, materiálně, finančně ani personálně vybaveny. K nalezení řešení a jeho postupné realizaci bylo nezbytné se rozhodnout pro zcela novou koncepci podepřenou změnami v legislativě.

PRVNÍM KROKEM USNESENÍ VLÁDY

Trend v zajišťování výnosů z trestné činnosti v letech 2010 až 2013 jasně ukazoval na nezbytnou potřebu řešení řádné správy majetku tak, aby nedocházelo v průběhu trestního řízení k zásadnímu poklesu jeho hodnoty. Nastalá situace byla podrobně rozebrána v Analýze zefektivnění správy zajištěného majetku a zjednodušení prodeje zajištěného majetku, schválené usnesením vlády v roce 2013.³

Z Analýzy cituji: „Optimalizace správy zajištěného majetku však není nutná jen kvůli možnosti

Obr. 1 – Vývoj objemu majetku zajištěného v trestním řízení v letech 2004–2021 (Zdroj: NCOZ²)

udržet nebo i dále rozvíjet pozitivní trend policejní práce, kdy za poslední dva roky byl nárůst vyhledaných výnosů zcela bezprecedentní. I stát musí racionalizovat své postupy a přijímat řešení, která mu umožní hospodárně využívat svá oprávnění a odčerpat z vyhledaných zločineckých zisků co možná nejvíce, což je kromě efektivní identifikace takových zisků podmíněno i racionální a úspornou správou takového majetku po dobu probíhajícího trestního řízení.⁴⁴

Analýza představovala první krok k řešení problémů a stala se výchozím bodem pro změnu legislativy a vznik nové koncepce správy.

NOVÁ KONCEPCE SPRÁVY

Problémy při správě zajištěného majetku nebyly specifickým pouze České republiky. Členské země Evropské unie si již dříve prošly podobným vývojem. To přispělo k zařazení problematiky správy do tzv. konfiskační směrnice.⁵ K implementaci konfiskační směrnice v oblasti správy vznikla na půdě Evropské komise v roce 2014 platforma pro výměnu zkušeností a nejlepší praxe, jejíž činnosti se zúčastňovali zástupci pracovišť z členských zemí s vyspělým systémem správy. Pro nás, z resortu Ministerstva vnitra ČR, znamenalo podílet se na práci této platformy možnost načerpat nejnovější poznatky z organizace správy na vyspělých pracovištích.

Na základě Analýzy zefektivnění správy a konfiskační směrnice byla připravena novela zákona č.

279/2003 Sb., zákon č. 86/2015 Sb.⁶ Novela vstoupila v účinnost v červnu 2015 a kromě jiného upravila podmínky pro prodej zajištěného majetku jako nástroje správy. Prodej zajištěného majetku se stal a je dnes klíčovým nástrojem efektivního výkonu správy u majetku, který ztrácí na hodnotě v čase, př. majetku, jehož hodnota je v nepoměru k nákladům správy. Prodej majetku představuje přeměnu hmotného aktiva na peněžní ekvivalent, peníze stržené prodejem jsou nadále zajištěny v trestním řízení. Smyslem je udržení hodnoty zajištěného majetku po celou dobu trestního řízení.

V roce 2015, návazně na konfiskační směrnici a novelu, zpracovalo a přijalo Ministerstvo vnitra ČR novou koncepci správy zajištěného majetku, neboť více než 96 % zajištěného majetku je dlouhodobě ve správě Policie ČR, čili právě resortu Ministerstva vnitra ČR. Důležitý závěr nové koncepce byly ověřeny hned v následujícím roce, kdy byla připravena a nabídnuta na trh skupina 18 motorových vozidel zajištěných v trestním řízení. Tato skupina nebyla předem nijak vybrána, obsahovala jak motorová vozidla nízké, tak vyšší hodnoty, různých typů a značek. Testovala se jednak reakce veřejnosti na koupi majetku zajištěného v trestním řízení a rovněž celková proveditelnost administrativního převodu zajištěného majetku na nabyvatele, neboť i když se jedná o majetek zajištěný v trestním řízení, tento je stále v soukromém vlastnictví. Pilotní projekt dopadl nad očekávání, reakce veřejnosti byla velmi příznivá a rovněž při převodu majetku nebyly zaznamenány žádné problémy. Na základě

dosaženého slibného výsledku bylo možno přikročit k postupné realizaci komplexní změny organizace správy dle přijaté koncepce.

V roce 2017 vzniklo specializované pracoviště Centrum zajištěných aktiv na Ministerstvu vnitra (dále jen „CenZA“), jehož úkolem bylo uvést novou koncepci do života. Cílem bylo odbřemenit policejní orgán, tj. zpracovatele spisů trestních kauz, od konkrétní správy jednotlivých zajištěných aktiv, správu přenést na specialisty jednak jednotlivých ekonomických pracovišť krajských ředitelství policie a na CenZA jako pověřeného správce. Současně bylo potřeba stanovit a zavést jednotné minimální standardy péče a postupy správy pro jednotlivá aktiva napříč celou Policií ČR a od počátku zajištění. Vytvoření podmínek pro pravidelné prodeje majetku znamenalo určit postupy přípravy majetku k prodeji, vybudovat prodejní kanály a zavést pravidelný systém vyhodnocování možnosti prodeje jak na úrovni pověřeného správce, tak policejního orgánu.

O problematiku správy zajištěného majetku se dlouhodobě zajímalo a zajímá rovněž Nejvyšší státní zastupitelství. Na jeho podnět zpracovala Národní centrála proti organizovanému zločinu (dále jen „NCOZ“) a CenZA v roce 2020 Analýzu správy zajištěného majetku a její nákladové efektivnosti. Ze závěrů cituji: *„Závěrem je, že nejefektivnějším postupem správy hmotného movitého majetku, který ztrácí na hodnotě, je prodej v období do jednoho roku po zajištění. Ve skutečnosti státní správa bez dodatečných významných investičních nákladů není schopna zajistit řádnou správu hmotného movitého majetku nad horizont jednoho roku.“* A dále: *„Výše nákladů – infrastrukturních i variabilních – specializovaného správce i při započtení nákladově nejnáročnější části zajištěného majetku, tj. hmotného movitého majetku, jsou vzhledem k finančnímu vyjádření zajištěného majetku zcela zanedbatelné. To však snižuje potřebu řádného plánování zajištění před samotným výkonem zajištění, které by mělo zahrnovat i alternativu prodeje majetku v období do 12 měsíců po zajištění.“⁷*

ORGANIZACE SPRÁVY

Klíčovým posláním správy zajištěného majetku je uchování hodnoty majetku po celou dobu jeho zajištění. Snahou je, a k tomu by měla vést veškerá manažerská opatření správce, aby hodnota majetku v době konfiskace byla co nejbližší hodnotě v době zajištění. Za hodnotu nelze považovat cenu majetku, neboť ta se v průběhu správy odchyluje od jeho hodnoty vlivem tržních faktorů. Aby tohoto výsledku bylo dosaženo, je nezbytné řádně zorganizovat všechny fáze správy, od zajištění majetku až po jeho prodej či předání oprávněné osobě:

Příprava zajištění – vzájemné předání informací o charakteru zajišťovaného majetku, jeho zvláštích a vytvoření podmínek správy od počátku zajištění, spolupráce policejního orgánu, koordinátora správy zajištěného majetku, ekonomického pracoviště policie a CenZA. Zajištění majetku – řádné převzetí majetku, včetně všech jeho náležitostí a součástí, důkladné ohledání a popis, vyfotografování, následně transport na předem připravené místo krátkodobého uložení. Důkladnému ohledání je potřeba věnovat nejvyšší pozornost při podezření na využívání majetku pro pašování OPL.

Dlouhodobé uložení – před dlouhodobým uložením správce majetku tento vyčistí, doplní, případně vymění kapaliny, zkontroluje funkčnost baterií a provede další úkony dle charakteru majetku. V případě luxusních motorových vozidel provádí servisní intervaly a zajistí provedení servisních úkonů v autorizovaném servisu. U všech motorových vozidel je nezbytné zajistit dobíjení autobaterií, u elektromobilů pravidelné dobíjení hlavní baterie. Motorová vozidla, lodě, stroje a zařízení se dlouhodobě skladují v krytých halách z důvodu omezení povětrnostních vlivů.

Příprava k prodeji a prodej – prodej se uskutečňuje na základě usnesení o prodeji vydaném orgánem činným v trestním řízení. U majetku, který klesá časem na hodnotě, se cílí na prodej do 12 měsíců po jeho zajištění. Příprava k prodeji zahrnuje řádné vyčištění, př. uvedení do tovární-

ho nastavení, technickou kontrolu nebo ohledání, pořízení kompletního popisu a prodejních fotografií, př. videa. Prodej se uskutečňuje na specializovaných prodejních portálech formou elektronické aukce v délce konání 3-10 dnů dle charakteru majetku.

V rámci Policie ČR byl v letošním roce řádný průběh správy upraven v Pokynu policejního prezidenta.⁸ Pokyn nastavuje zejména jednotný postup při výkonu správy jednotlivých druhů aktiv, minimální podmínky pro řádnou správu, pravidla řádné a včasné přípravy zajištění, systém pravidelného vyhodnocování prodeje movitého zajištěného majetku, a dále pravidla spolupráce s CenZA.

Pokyn nově zřizuje funkci koordinátora správy zajištěného majetku a skupinu správy zajištěného majetku. Tím je cíleno na podporu policejního orgánu, tj. zpracovatele spisu trestní kauzy a specialisty pro finanční šetření při přípravě zajištění a v jeho průběhu, a na zlepšení informačního toku mezi policejním orgánem a konkrétním správcem majetku, především CenZA. Koordinátoři jsou zřízeni na jednotlivých krajských ředitelstvích policie, na celorepublikových útvarech (NCOZ a NPC) a Ředitelství logistického zabezpečení Policejního prezidia ČR.

SPRÁVA VYKONÁVANÁ CENTREM ZAJIŠTĚNÝCH AKTIV

CenZA je specializovaným pracovištěm na správu a prodej zajištěného majetku v rámci resortu Ministerstva vnitra ČR. Nicméně spravuje majetek i pro další orgány činné v trestním řízení, konkrétně státní zastupitelství a soudy, Generální ředitelství cel, Generální inspekci bezpečnostních sborů a Vojenskou policii.

CenZA spravuje veškeré druhy movitého majetku (nemovitý majetek se nespravuje), finanční majetek a umělecká díla, především obrazy. Zajišťuje prodej movitého majetku i nemovitého majetku, družstevních bytů (podíl v bytovém družstvu). Soudně vymáhá pohledávky a směnky, dále působí jako konzultant v trestním řízení v případě složi-

tých kauz zahrnujících rovněž problematiku zajištěného majetku. Správa je vykonávána na základě pověření ke správě.⁹ Prodej je realizován dle podmínek usnesení o prodeji.¹⁰ Úkon prodeje je považován za součást správy, a to i v případech, kdy se aktivní správa nevykonává (např. při zajištění nemovitého majetku).

Finančně největší částí movitého majetku ve správě CenZA jsou motorová vozidla, silniční a lesní stroje a výrobní linky. Finančně významný je rovněž prodej nemovitostí a vymáhání smének. Množstevně, počtem kusů, ve správě a prodeji dominuje elektrozařízení, především mobily, notebooky, počítače, fotoaparáty, bílá technika, oblečení, obuv, ruční nářadí, věci pro zahrádkáře a nápoje. Za dobu existence pracoviště bylo do dnešního dne spravováno 772 motorových vozidel, z nichž bylo prodáno celkem 422 kusů. V kategorii elektrozařízení, včetně oblečení a obuvi a dalšího majetku, bylo zpeněženo 10 476 ks majetku. Při prodeji drobného majetku se velmi osvědčila jak kamenná prodejna v centru Prahy, tak e-shop, které CenZA provozuje již několik let.

Podmínkou kvalitní správy je dobře zorganizovaná logistická činnost, spočívající v přebírání majetku na místě zajištění nebo od orgánu činného v trestním řízení na základě pověření, a jeho dlouhodobé uložení. Dlouhodobé uložení není cílem, ale pouze prostředkem do doby prodeje, zpravidla 12 měsíců. Výjimkou jsou umělecká díla, která jsou ve správě po celou dobu trestního řízení. Pracovníci CenZA se účastní ročně cca 20 realizací, tj. přebírání majetku přímo na místě zajištění, jedná se převážně o luxusní motorová vozidla, jako jsou Ferrari, Rolls Royce, Bentley, elektromobily, např. Tesla, plavidla, motocykly, elektrokola, ale rovněž textil a vybavení domácností. Kritériem je určitá specifická majetku a z ní vyplývající nároky na podmínky správy nebo objem zajišťovaného majetku (velký počet kusů, balení apod.). Následující fotografie zachycují převzetí majetku na místě jeho zajištění (motorová loď, vůz Ferrari, textil).

Nezanedbatelnou součástí práce CenZA je tvorba metodiky pro správu zajištěného majetku

Obr. 2 – Převzetí majetku na místě a následné zajištění pracovníky CenZA. (Zdroj: Archiv CenZA)

v resortu Ministerstva vnitra ČR. CenZA vydává metodické pokyny ke správě, organizuje semináře pro vedení policejního sboru, jednotlivá krajská ředitelství policie a celorepublikové útvary a účastní se jich (jednotlivé metodické pokyny lze nalézt na intranetu MV). Nicméně metodická činnost nekončí vydáním metodického pokynu, jednotliví pracovníci jsou v pravidelném kontaktu se specialisty na finanční šetření a jednotlivými zpracovateli spisů trestních kauz, přičemž konzultují podmínky zajištění a následnou správu různých druhů aktiv.

BUDOVÁNÍ VZTAHŮ S VEŘEJNOSTÍ

Spolupráce se zahraničními pracovišti správy přinesla zajímavý poznatek, a to důležitost vysvětlování a prezentace práce při zajišťování majetku policejním orgánem a následně správcem ve vztahu k veřejnosti. Zajištění se přece jenom týká soukromého majetku, a tak jde o velmi citlivé téma. Dle našich poznatků má veřejnost o tomto aspektu práce policejního orgánu jen velmi malou, pokud vůbec nějakou, znalost. Zahraniční pracoviště s vyspělým systémem správy, jako např. v Nizozemí, Belgii nebo Francii, proto pravidelně prezentují význam a přínos zajišťování majetku pro společnost a stát. To je určeno jednak veřejnosti obecně, ale současně i jako podpora prodeje zajištěného majetku.

V České republice, na základě zákona č. 59/2017 Sb. o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí¹¹, jsou peněžní prostředky získané prodejem zajištěného majetku, pokud propadly státu, využívány k odškodnění obětí konkrétního trestného činu. To je skutečnost veřejnosti málo

známá, přitom velmi významná. Odškodňování obětí tak dává celému systému zajištění a správy majetku opravdovou smysluplnost. CenZA se stejně jako zahraniční pracoviště snaží o to, aby postupně budovalo vztahy s veřejností, a tím nakonec i podpořilo prodeje majetku. Za tímto účelem byl zhotoven krátký kreslený videoklip, který znázorňuje celý proces od zajištění přes správu a prodej, až po odškodnění obětí poškozených trestnou činností. Videoklip je možné shlédnout na portálu YOUTUBE po zadání hesla CENZA – životní cyklus zajištěného majetku.

ZÁVĚR

Po více než 7 letech intenzivní práce jak na poli legislativy, tvorby koncepce, tak i budování systému, je výsledkem zvládnání kromě standardních situací i složitých případů správy zajištěného majetku. Dosažený standard správy v České republice je oceňován i ze strany organizací a pracovišť správy. O tom svědčí spolupráce s United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ve Vídni, participace na akcích organizovaných odbornou platformou Evropské komise, i akcích Criminal Assets Management and Enforcement Regulators Association (CAMERA), jejíž je CenZA členem. V minulém roce těmi nejvýznamnějšími formami spolupráce byly odborné přednášky pro členy Parlamentu Ukrajiny a specialisty Jordánského hášimovského království. V tomto roce se uskutečnil na doporučení UNODC studijní pobyt představitelů National Anti-Financial Crime Centre (NFCC) z Malajsie u CenZA v Praze. Tak jako v minulosti jsme se jezdili seznamovat

Obr. 3 – Životní cyklus zajištěného majetku
(Zdroj: Archiv CenZA)

s kvalitně fungujícími systémy správy do zahraničí my, dnes se zahraniční pracoviště, která sbírají poznatky a zkušenosti z nejlepší praxe, setkávají s námi. To ovšem neznamena, že bychom v naší praxi dosáhli maxima, stále je co zavádět a vylepšovat, a to především v praktické rovině.

Konflikt zájmů/Conflict of interest: Autor prohlašuje, že v souvislosti s tímto článkem je bez konfliktu zájmů.

Corresponding author: Ing. Ivo Škrobák,
email: ivo.skrobak@mvr.cz
Ministerstvo vnitra ČR, odbor správy majetku,
Centrum zajištěných aktiv, Na Pankráci 72, 140
00 Praha 4

Abstract: Seized Asset Management was not properly addressed until 2010. It was only after 2013 when a major turning point occurred, and a sharp increase in value of seized assets forced the development of new conception of seized asset management. Gradually, conditions are being created for the implementation of key arrangements in management, setting up asset management processes and establishing appropriate standards of maintenance. New management conception in the Ministry of Interior of the Czech Republic is being implemented by the Centre for Seized Assets. Significant advance has been made

over the past 7 years, as evidenced by the interest coming from foreign offices in gaining our knowledge and experience.

Keywords: seized assets; seized proceeds of crime; seized asset management; seized asset management efficiency improvements; compensation of victims

LITERATURA:

1. Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů. *Sbírka zákonů ČR*, 279/2003 Sb.
2. Tady přidat autora (společnost nebo lidi). *Zpráva o problematice zajišťování majetku v trestním řízení za rok 2021*; Město, 2021.
3. Usnesení vlády České republiky k Analýze zefektivnění správy zajištěného majetku a zjednodušení prodeje zajištěného majetku. *Usnesení vlády ČR*, 451/2013.
4. Romancová, E. *Analýza zefektivnění správy zajištěného majetku a zjednodušení prodeje zajištěného majetku*; Prague, 2013.
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii. *Úřední věstník Evropské unie*, 2014/42/EU.
6. Zákon, kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. *Sbírka zákonů ČR*, 86/2015 Sb.
7. Analýza správy zajištěného majetku a její nákladové efektivity
8. Pokyn policejního prezidenta ze dne 11. února 2022 o správě majetku zajištěného v trestním řízení č. 23/2022. *Akční plán boje proti organizovanému zločinu na roky 2022 a 2023*, 23/2022.
9. Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů. § 9 odst. 4 písm.; *Sbírka zákonů ČR*, 279/2003 Sb.
10. Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů. *Sbírka zákonů ČR*, 279/2003 Sb.
11. Zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů. *Sbírka zákonů ČR*, 59/2017 Sb.